

A fair play jelentéstartalmának és oktatásmódszertani lehetőségeinek vizsgálata török, kenyai és magyar testnevelő tanárok körében

A tanulmány célja annak vizsgálata, hogy a különböző kultúrák testnevelő tanárai milyen szinten alkalmazzák a fair play-oktatás módszereit. Ebben az összefüggésben kilenc kérdést, három kérdéssoportra bontva tettünk fel török, magyar és kenyai testnevelő tanároknak, és vizsgáltuk a kulturális sokszínűség jegyében a fair play-ről alkotott ismereteiket és attitűdjüket, illetve a testnevelés órák során alkalmazott oktatási módszereiket.

Bevezetés

Hosszú évtizedek óta él az a szemlélet, miszerint a sport pozitív hatással van az egyének fizikai, érzelmi és szociális fejlődésére (Stevenson, 1975; Coakley, 1982). Bár a sport személyiségformáló hatásába vetett hit beépült a köztudatba, a tudományos közvélemény egy jelentős része szerint maga a sport vezethet antiszociális viselkedésformák kialakulásához is. Pontosabban a professzionális sportokban, ahol a verseny, a győzelem és a vele járó erkölcsi és anyagi elismerés felülírhatja a tisztességes játékot, a szabályok és jogszabályok betartást. Ezért emeli ki több kutató is (Shields és Bredemeier, 1994; Yildiran és Sezen-Balcikanli, 2020), hogy a fair play oktatása testnevelésórákon és a sportfoglalkozásokon jelentős hatással bír az egyén erkölcsi és értékítéletére, különös tekintettel a gyermekekre és a fiatalokra.

Tapasztalataink szerint gyakorlati szempontból megközelítve az a tény, hogy a diák testnevelésórákra jár, és aktívan részt vesz a feladatok elvégzésében, nem jelenti azt, hogy elsajátíthatja a sport által közvetített értékeket. Ez nagyban függ a pedagógustól és a pedagógiai módszertől is. Például, ha egy testnevelő tanár labdát ad a gyerekeknek a „kidobóshoz”, az némileg segíti a fizikai fejlődésüket, de ha a tanár nem állítja meg rendszeresen a játékot, és hívja fel a figyelmet bizonyos szabályokra vagy személyiségformáló cselekedetekre, akkor hiányos lesz a gyermekek erkölcsi, érzelmi és szociális fejlődése, rosszabb esetben hibás viselkedésforma rögzül a fiatalban.

A fair play szellemében történő oktatás a sport minden szintjén és területén feladat, de különösen fontos az iskoláskorú gyermekek, a leendő edzők, testnevelők és pedagógusok képzésében. Tapasztalataink szerint a sportban eltöltött évek és az ott szerzett tapasztalatok nem garantálják a sportszerű viselkedés értékorientáltságának kialakulását. A sportágak közötti különbségek nem meghatározói az erkölcsi, etikai normák fejlődésének. Nincsenek sportspecifikus erkölcsi értékek, csak általános sporterkölcsi értékek, amelyek szabályozhatják a sportoló viselkedését a győzelemért folytatott küzdelemben, ha az oktatás révén szilárdan integrálódnak a személyiségbe.

Elméleti háttér

Fogalmi áttekintés

A vizsgálatunk szempontjából elengedhetetlen a fair play fogalmának meghatározása, mindamelllett, hogy az értelmezése színes palettát fed le, nagyban befolyásolja, hogy mely tudományág és mely nyelvterület szempontjából történik a vizsgálat. Magyarországon a legtöbbször a fair play-ről a sportszerűség jut eszébe, ennek megfelelően így is használja és fordítja magában. Az angol szakirodalomban azonban a fair play külön fogalom, a sportszerűség (*sportsmanship*) egy másik – bár rokon – fogalomnak számít.

Bevezetőnkben említettük az anyagi érdekek felülkerekedését a versenysport területén, vagyis amikor a fair play szellemében történő küzdelem háttérbe szorul, és a győzelem, a dicsőség, valamint a gazdasági haszon válik elsődleges motivációvá. Vermes (2017) felhívja a figyelmet, hogy az ún. sportos fair play eszménye körüli ellentmondásból a cél nem a fair play kiiktatása a versenysportból, hanem sokkal inkább annak megerősítése. Ennek azonban előfeltétele a fair társadalom megteremtése, ahol a versenyzés pozitív dolog, és nem cél az ellenfél megsemmisítése, az elesettek eltiprása.

A fair play fogalma a sportból ered, de az nem egyszerűen egy olyan fogalom, amely szorosan kapcsolódik az erkölcsöz, az empátiához, a sportszerűséghez, a mások iránti tisztelethez, hanem filozófiának is tekinthető. Ma a fair play fogalma és szellemisége az élet minden területén jelen van. Elfogadjuk, hogy a fair play valóban a sportból származik, de az évszázadok során már kinőtte ezeket a kereteket, és a mindennapi élet szerves részévé vált. A fair play fogalma azt jelenti, hogy a szabályoknak megfelelően járunk el, tiszteletben tartjuk a másik felet, önmagunkat és a szabályokat (itt nemcsak az adott sportág szabályait értjük, hanem a társadalmak eszme- és normarendszerét is). Kétségtelen, hogy az egyik legismertebb területe mindeddig a sport volt. Ma azonban nem ez az egyetlen közvetítő közeg. Mind a családok, mind az oktatási rendszerben dolgozó pedagógusok fontos szerepet játszanak a felnövekvő generáció értékeinek és normáinak alakításában. A cél az lehet, hogy a fair play szellemében cselekedjünk az élet minden területén, és ennek belső természetes késztettség/ösztöné kell válnia, ezért be kell ágyazódnia a fiatalok jellemébe (Hideg, 2020).

A fair play fogalmát a sportban a Nemzeti Sport- és Testnevelési Tanács (ICSPE)

A fair play fogalma a sportból ered, de az nem egyszerűen egy olyan fogalom, amely szorosan kapcsolódik az erkölcsöz, az empátiához, a sportszerűséghez, a mások iránti tisztelethez, hanem filozófiának is tekinthető. Ma a fair play fogalma és szellemisége az élet minden területén jelen van. Elfogadjuk, hogy a fair play valóban a sportból származik, de az évszázadok során már kinőtte ezeket a kereteket, és a mindennapi élet szerves részévé vált. A fair play fogalma azt jelenti, hogy a szabályoknak megfelelően járunk el, tiszteletben tartjuk a másik felet, önmagunkat és a szabályokat (itt nemcsak az adott sportág szabályait értjük, hanem a társadalmak eszme- és normarendszerét is). Kétségtelen, hogy az egyik legismertebb területe mindeddig a sport volt. Ma azonban nem ez az egyetlen közvetítő közeg.

által 1964-ben elfogadott, majd a Fair Play Charta által 1974-ben közzétett *Sportnyilatkozat* „intézményesítette”. A kiáltvány előszavában Philip Noel Baker (Declaration on Sport, 1964. 7–8.), az ICSPE akkori elnöke többek között ezt írja: „A fair play elve minden sportverseny lényege, és alapvető fontosságú mind a profi, mind az amatőr sportban. A szabályok szigorú és egyben önkéntes, örömteli betartását követeli meg, szó szerint és szellemiségében is. Ez a koncepció magában foglalja önmagunk és ellenfeleink tiszteletben tartását is. A fair play elve nélkül a sportesemények megalázóvá válhatnak a résztvevők számára.”

Az *Európai Sport Charta* és a *Sport Etikai Kódexe* a fair playt helyezi a sportélet fókuszába (2001). Kimondja, hogy a fair play etikai elvei szerves részei minden sporttevékenységnek, azok nem önkéntes választáson alapulnak, hanem egyetemes érvényűek. Kiemelt figyelmet fordít az esélyegyenlőségre, valamint a fiatalok és a gyermekek – a jövő felnőttjei és sportolói – sportszerűsége való nevelésére. Értelmezésében a fair play több mint a szabályok betartása, benne foglaltatik a barátság, a tisztelet; a fair play nem csak viselkedés, hanem gondolkodási mód is, amely elutasítja a csalást, a doppingot, az erőszakot, a zaklatást, a kizsákmányolást, a korrupciót. Egyértelműen pozitív fogalom, amely mind az egyén, mind a társadalom szintjén elősegíti a fejlődést. A sportot széles társadalmi összefüggésben értelmezi. A fair play elterjesztésében meghatározza a kormányzatok, a sportszervezetek, valamint az egyén feladatait és felelősségét (Európa Tanács, 1992/2001).

A fair play meghatározásában Yildiran (2012), aki a versenysport oldaláról közeli, kiemeli a sportolók erőfeszítéseit, hogy tudatosan, határozottan és következetesen kövessék a szabályokat a verseny során, még akkor is, ha a körülmények azt megnehezítik. A sportolótól elvárják, hogy megtagadja a tisztességtelen előny kihasználását az esélyegyenlőség fenntartása érdekében, és ne ellenséggként tekintsen ellenfeleire, hanem inkább olyan egyénként és partnerekként értékelje őket, akik ugyanolyan jogokkal rendelkeznek, és ugyanúgy szükségesek a játékhoz, mint saját maguk.

Itt szeretnénk kiemelni még egy fogalmat az angol szaknyelvből, amelynek igazi magyar megfelelője talán nincs, ez a *gamesmanship*. Ezt akkor használjuk, amikor egy játék során a résztvevők betartják ugyan a szabályokat, így a klasszikus értelemben nem csalnak, de valamilyen erkölcsi szabályt mégis átlépnek. Ilyen lehet az ellenfél szándékos idegesítése, hogy valamilyen szabálytalanságot kövessen el, de ilyen lehet egy technikai vagy taktikai csalás is.

Kutatási előzmények

Shields és Bredemeier (1994) rámutatnak, hogy a fizikai aktivitás a gyermekjátékokon keresztül az alkalmazkodással és a barátságok kialakulásával lefekteti az egyén erkölcsi fejlődésének alapjait. Farkas (2017) hasonló megállapítást tesz, miszerint a sport és ezzel együtt a fair play szellemisége képes az egyént morálisan magasabb szintre emelni.

Ez a megközelítés Piaget-nál (1978) is megfigyelhető, aki szerint a fizikai aktivitás minden pszichológiai fejlődés és strukturális növekedés gyökere. Ebből a szempontból a sporton keresztül történő erkölcsi nevelés folyamatában a felelősség a testnevelő tanárra hárul. Ez a helyzet önmagában is elegendő ahhoz az elképzeléshez, hogy a testnevelés elősegítheti a jellemfejlődést, mert az erkölcsi nevelésben a viselkedésfejlesztési folyamat nagyon könnyen megoldható a gyakorlati tevékenységek révén. Ebben az összefüggésben nyilvánvalóan kiemelt jelentőséggel bír, hogy a testnevelő tanárok mennyire tartják fontosnak a tisztességes játékot, és milyen módszereket alkalmaznak a fair play oktatására.

A fair play-hez kapcsolódó hazai és nemzetközi kutatások két csoportra oszthatóak. Egyrészt kidolgoztak egy-egy fair play programot, amelyekben különböző korosztályokat,

sportolókat és nem sportolókat vizsgáltak. A programok elején és végén mérték validált mérőeszközökkel (tesztek, indexek, skálák) a fair play-hez, csaláshoz, taktikai csaláshoz kapcsolódó attitűdjüket.

A másik csoportba olyan kutatások tartoznak, amelyekben az erkölcsi ítélethozatalt és annak a sport általi fejlődését mérték. A szerzők minden esetben abból a nézetből indultak ki, hogy a sporttevékenység pozitív irányba befolyásolja a személyiséget, és döntő szerepet játszik az erkölcsi fejlődésben, ezáltal sportszerű viselkedést alakíthat ki.

A tanulmányok sorából kettő magyar szerző vizsgálatát emeljük ki.

Farkas (2017) 2012-ben végzett el egy reprezentatív vizsgálatot Magyarország felnőtt lakosságának körében. A vizsgálat célja volt felmérni a lakosság ismereteit a fair play-ről. Az eredmények alapján azt láthatjuk, hogy a megkérdezettek többségének (46%) a fair play kifejezés nem mond semmit. Akik tudtak a kérdésre válaszolni, elsősorban a sportszerűséget és a tiszta játékot nevezték meg a fair play jelentéseként. A kérdések elemzésén tovább haladva megállapíthatjuk, hogy a magyar felnőtt lakosság a fair play-t a sport területével kapcsolja össze, de egyetértenek azzal is, hogy az élet minden területén szükséges lenne az eszme alkalmazása, és hogy a mai élsportra inkább a mindenáron való győzni akarás a jellemző.

A sport elüzletiesedésének kutatói problémájából indult ki Hideg (2020) vizsgálata. Kutatási eredményei már nemzetközi kitekintést adnak a fair play jelentésével kapcsolatban. A vizsgálat középpontjában a fair play jelentéstartalma, szellemisége, eszmeisége és fejlődése áll, valamint ennek megítélése két korcsoport (10–15 éves általános iskolások és főiskolások, egyetemi hallgatók) által, hat országban. A kutatás célja, hogy értékelje, meghatározza és összehasonlítsa a diaszpóra magyarság (magyar, ukrainai, romániai, szerbiai magyar) és az Európán kívüli fiatalok (malajziai, kenyai) hozzáállását a fair play jelentéséhez. A kérdőív 17 kérdést tartalmazott. A 6 országból 669 fiatal vett részt a felmérésben. A hat ország Magyarország (n = 126), Kenya (n = 205), Malajzia (n = 60), Ukrajna (n = 165), Románia (n = 44) és Szerbia (n = 87) volt. A vizsgálat érdekessége a szerző által alkotott fair play index. A kérdőívben hat versenyszituációt vázolt fel, és a résztvevőknek el kellett dönteni három lehetőség közül, hogyan cselekednének. A hat válasz fair play index alapján 0 és 12 közötti értéket vehetett fel, és a magasabb értékek a „fairrebb” viselkedést jelezték. Összességében eredményei azt mutatják, hogy a megkérdezett fiatalok sportszerűen viselkednének a felvázolt helyzetekben. A felmérés résztvevőinek fair play index-átlaga 9,00 volt.

A másik vizsgált kérdéskör a fair play jelentéstartalmára vonatkozott. A fair play-jel leggyakrabban azonosított fogalmak mind pozitívak voltak, és a résztvevők viszonylag kis hányada társított hozzá negatív kifejezést. A legtöbben az őszinteséget, az igazságosságot, a másik fél iránti tiszteletet és a barátságot jelölték meg.

Amikor megvizsgáljuk a fair play oktatásban betöltött szerepéről szóló tanulmányokat, amely vizsgálatunk fontos elemét képezi, látható, hogy az erkölcsi nevelés viselkedésfejlesztési folyamata könnyen megoldható lenne egy gyakorlati tevékenység/program által (Shields és Bredemeier 1994).

Az erkölcsi fejlődés a testnevelésórák és sportfoglalkozások egyik központi célja kellene, hogy legyen az oktatás minden szintjén. Erre hívja fel a figyelmet több vizsgálat is, amelyben a fiatalok erkölcsi ítélethozatali képességét mérték és fejlesztették (Cecchini és mtsai, 2007; Domínguez és mtsai, 2021; Hassandra és mtsai, 2007).

A kutatások azt mutatják, hogy a speciálisan előkészített programok hatékonyan működnek a testnevelésórákon és a sportfoglalkozásokon is. Ha a szakirodalmat áttekintjük, a témakörben találunk olyan tanulmányokat, amelyek a fair play oktatására vonatkoznak, sőt fair play programok sikeres megvalósulását mutatja be. (Azevedo, Vidoni és Dinsdale, 2016; Gibbons és Ebbeck, 1997; Giebink és McKenzie, 1985; Vidoni és Ulman, 2012).

Az erkölcsi fejlődés tehát nem spontán módon jelenik meg a testnevelésben, ezért a tanároknak tudatosan kell alkalmazniuk a fairplay-oktatást. Ebből a szempontból előtérbe kerül az a kérdés, hogy a testnevelő tanárok tudnak-e eleget a fair play-ről és oktatás-módszertani lehetőségeiről.

A kutatás módszertani háttere

A kutatás célja és a kutatói kérdések

A vizsgálat célja felmérni, hogy a testnevelő tanárok a fair play oktatására milyen módszereket alkalmaznak, és milyen attitűddel rendelkeznek az ismeretek átadására az eltérő kulturális környezetben.

Kutatói kérdéseink:

- K1: Milyen jelentést tartalmat kapcsolnak a testnevelő tanárok a fair play fogalmához?
- K2: Fontosnak tartják-e a fair play szellemiségének tanítását a felnövekvő generációk számára?
- K3: Az oktatási programoknak/tanterveknek része-e a fair play oktatása?
- K4: Milyen oktatási módszereket alkalmaznak a pedagógusok?
- K5: Ismernek-e, illetve rendelkezésükre áll-e szakmai anyag és eszköz a tudás és gyakorlati tapasztalat átadására?

Az interjúkból nyert nyers adatokat a „tartalomelemzési technika” (Yıldırım és Şimşek, 2008) segítségével elemeztük és értelmeztük. Az adatkódolás szakaszában a résztvevőtől félig strukturált interjú módszerrel gyűjtött véleményeket minden kutató adatkódoló fájl létrehozásával összegezte. Minden testnevelő tanár az országának megfelelően kapott egy országcódot és egy sorszámot (pl. TR1; HU3, KE3). A legfontosabb koncepciólistákat a kutatási kérdések alapján készítettük el. A teljes megbízhatóság kedvéért a kutatók által készített összegzőlistákat először lefordítottuk két fordítóval angolra, majd összehasonlítottuk azokat. Így biztosított volt a kutatók közötti következetesség az adatok kódolásában. A kutatásban kategóriákat hoztunk létre az interjúban használt kérdésekre adott válaszok figyelembevételével. A kutatási eredmények belső megbízhatóságának és érvényességének növelése érdekében gyakran idézzük a tanárok véleményét.

A vizsgálati minta jellemzése

A kutatásban 26 testnevelő tanár vett részt, 10 török, 10 magyar és 6 kenyai tanár. A résztvevőkre vonatkozó részletes demográfiai információkat az 1. táblázat tartalmazza.

A tanítási tapasztalataikat vizsgálva a magyar testnevelő tanárok átlaga 14,3 év, a kenyai testnevelő tanároké 12,5 év, a török testnevelő tanároké pedig 10,8 év volt. A sportvezetői tapasztalatok vizsgálatakor kiderül, hogy a kenyai tanárok közül rendelkeznek a legtöbben vezetői tapasztalattal, őket a magyar, majd a török tanárok követik. Míg Törökországban és Magyarországon egyenlő azoknak a testnevelő tanároknak a száma, akik iskolai csapatokat edzenek, addig minden kenyai testnevelő tanár rendelkezik aktív edzői tapasztalatokkal. Minden résztvevőnk 5–8. osztályos diákokat tanít. Megkérdeztük a tanárokat arról is, hogy korábban a fair play témakörével kapcsolatban voltak-e mélyebb ismereteik. A válaszok alapján azt láthatjuk, hogy a török kollégák jelentős többsége, a kenyai pedagógusok mindegyike nemmel válaszolt, míg magyar szempontból minden testnevelő szerzett információkat a fair play-ről korábban. Előbbi eredmények rögtön meg is kérdőjelezhetnék a török és kenyai testnevelők alkalmasságát

a fairplay-oktatás vonatkozásában, hiszen mélyebb ismeretekkel nem rendelkeznek. Ennek ellenére az interjú folytatásában tudtak példákat mondani a fair play gyakorlatban történő átadására.

1. táblázat. A vizsgálati minta összetétele, jellemzői

	Törökország	Magyarország	Kenya
Nem			
Férfi	5	2	5
Nő	5	8	1
Szakmai tapasztalat (év)	10,80	14,30	12,50
Sportvezetői tapasztalat			
Igen	4	5	6
Nem	6	5	0
Edzői tapasztalat			
Igen	7	7	6
Nem	3	3	0
Oktatott évfolyam			
5–8 osztály (10–13 évesek)	10	10	6
Volt-e a fair play-ről korábban ismerete?			
Igen	1	10	0
Nem	9	0	6

Az alkalmazott interjú bemutatása

E kutatás adatait egy strukturált, nyílt végű kérdésekből álló interjúm keresztül szereztük be. A világjárvány miatt az adatokat online interjúk formájában gyűjtöttük. Az interjú demográfiai információkkal kapcsolatos kérdéseket is tartalmazott. A megkérdezésben szereplő nyílt végű kérdéseket azért készítettük el, hogy információkat gyűjtsünk a kutatás három alproblémájáról. Az első kérdéscsoport a fair play definíciójával, a második csoport a fairplay-oktatás fontosságával kapcsolatos, az utolsó pedig a fair play oktatásban alkalmazott módszereit vizsgálta. Az interjúkat az egyes országok anyanyelvén alkalmaztuk a résztvevőkre. Az alábbiakban felsoroljuk a vizsgálat résztvevőinek feltett kérdéseinket.

I. A fair play jelentéstartalmára vonatkozó kérdéscsoport

1. Mit jelent Önnek a fair play?
2. Ha a fair play fogalmát kellene értelmeznie, hogyan magyarázná azt el?

II. A fair play oktatásának fontosságára vonatkozó kérdéscsoport

3. Fontosnak tartja-e a fair play eszmeiségének átadását a testnevelésórákon és sport-foglalkozásokon?
4. Tanítja-e a diákokat a fair play szellemében történő cselekedetekre?
5. A tantervben szerepel-e a fair play oktatása? Kötelező vagy választható az oktatása?

III. A fairplay-oktatás módszertanára vonatkozó kérdéscsoport

6. Hogyan tanítja a fair play-t a diákoknak? Tudna konkrét példákat mondani?
7. Milyen módszertan segítségével tudja a diákjainak elmagyarázni a fair play jelentését, lényegét? Tudna példákat mondani?
8. Van/ismer-e olyan szakmai anyagot (könyv, jegyzet, szakcikk), amely segít a fair play elméletének és gyakorlatának oktatásában?
9. Szükségesnek tartaná-e az ilyen szakmai anyagok készítését?

Eredmények

A fair play jelentéstartalmára vonatkozó kérdéscsoport

Az első kérdéskörben kettő kérdést vizsgáltunk meg: egyrészt mit jelent a fair play a megkérdezett pedagógusnak, másrészt hogyan magyarázná el azt másoknak.

A 2. táblázat szemlélteti a fair play jelentésére vonatkozó válaszokat. Ha az összes választ nézzük, láthatjuk, hogy a leggyakrabban a másik ember tiszteletben tartása, a sportszerűség és a szabályok tiszteletben tartása/betartása hangzik el a válaszokban. Ha a vizsgált országokra bontva elemezzük a válaszokat, Törökország eredményei egybeesnek az összesített eredménnyel. Magyarország megkérdezett pedagógusai közül legtöbben a sportszerűséget adták meg válaszként, Kenya esetében a legtöbben a másik ember tiszteletben tartását azonosítják a fair play fogalmával.

2. táblázat. *A fair play jelentéstartalmára vonatkozó kérdéscsoport*

1. A fair play jelentése			
K1: Mit jelent Önnek a fair play?	Törökország (TR)	Magyarország (HU)	Kenya (KE)
A másik fél tiszteletben tartása	TR (1, 2, 5, 7, 8, 10)	HU (1, 3, 5, 10)	KE (4, 5, 6)
Őszinteség/becsületesség	TR (4, 6, 9)	-	-
Emberségesség	-	HU (1, 5, 7)	KE (3)
Sportszerűség	TR (3, 8)	HU (1, 2, 4, 5, 7, 9, 10)	-
A szabályok tiszteletben tartása/betartása	TR (2, 6, 7, 9, 10)	HU (3, 5)	KE (1, 5)
Esélyegyenlőség	-	HU (5, 8)	KE (2)
K2: Ha a fair play magyarázatát kérnék Öntől, hogyan magyarázná el?			
A másik fél tiszteletben tartása	TR (1, 2, 3, 6)	HU (1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10)	KE (4, 5, 6)
Őszinteség/becsületesség	TR (4, 7, 8, 10)	HU (3, 5)	KE (3, 4)
Esélyegyenlőség	TR (6)	HU (8, 9, 10)	KE (1, 2)
Esélyegyenlőség	TR (5)	HU (1)	-
A szabályok tiszteletben tartása/betartása	TR (4)	HU (4, 10)	KE (1, 4, 5, 6)
Sportszerűség	TR (9)	-	-

A megkérdezett török, magyar és kenyai testnevelő tanárok a másik ember tiszteletben tartásaként magyaráznák el a fair play fogalmát. A kulturális eltérésekből adódóan a török kollégák kiegészítenék ezt az őszinteséggel/becsületességgel, a magyarok az egyenlőséggel, a kenyaiak pedig a szabályok tiszteletben tartásával. Néhány példa az interjúkból a fair play jelentéstartalmához kapcsolódó kérdéskörben:

Török pedagógusok:

„Minden egyén és szabály tiszteletben tartása a sportban és/vagy a játékokban.”

„Tiszteletteljes viselkedés mindenki számára. Legyünk tisztelettudóak minden helyzetben.”

„A fair play az a tiszteletteljes hozzáállás és viselkedés, amelyet a versenyeken a formális szabályok betartásán túl mutatunk.”

A válaszokból látható, hogy a tisztelet, a másik fél tiszteletben tartása helyzettől függetlenül rendszeresen megjelenik.

Magyar testnevelők:

„Sportszerűség, tisztelet az ellenfélnek. Számomra a fair play fontosabb, mint a győzelem.”

„Amikor fair play-t mondunk, az első és legfontosabb gondolatunk az, hogy elismerjük és tiszteletben tartjuk ellenfeleinket, játékosainkat, versenyzőink eredményeit. A fair playben sok mindent figyelembe kell venni, nem csak magunkat. Természetesen a sportoló köteles a saját feladatára koncentrálni, de fontosnak tartom azt is, hogy ne zárjuk ki a külvilágot, a versenyzőtársakat. A tiszta becsületes versenyt mindig keresni kell.”

A testnevelők a tisztességes játék fontosságának hangsúlyozása mellett kiemelik az egyenlő esélyeket is. A fair play fogalmát összetett jelenségként értelmezik, amely szerint mindenkinek egyenlőnek kell lennie.

Kenyai testnevelőtanárok:

„Véleményem szerint a fair play a tanulásról és a szabályok helyes használatáról szól. [...] A szociális szabályok megtanulásáról is szó van. Kulcsfontosságú maga a példakép személye. A gyerekek úgy tanulnak a fair play-ről, hogy figyelik, mit mondasz és teszel. Mint tanár segítened kell a gyermeket tisztességesen játszani a megfelelő játékok kiválasztásával, a szabályok magyarázatával és a gyermek dicséretével.”

„Egyenlő versenyfeltételek megteremtése annak érdekében, hogy minden játékosnak vagy csapatnak egyenlő esélye legyen a győzelemre.”

„Ez az a tisztelet, amelyet a tanuló mutat a lefektetett szabályok és általában az erkölcsi szabályok betartása iránt.”

Az afrikai tanárok esetében a szabályok betartása és betartatása fordul elő gyakrabban a válaszokban. Mindez természetesen megköveteli a megfelelő foglalkozás kiválasztását és a szabályok ismertetését is.

A fair play oktatásának fontosságára vonatkozó kérdéscsoport

A második kérdéskörben a fair play oktatásának fontosságával foglalkoztunk. Ahogy korábban már leírtuk, itt három kérdést tettünk fel az interjúalanyainknak. Minden megkérdezett fontosnak tartja a fairplay-oktatást, és mindannyian azt válaszolták, hogy tanítják is a fair play-t az osztályukban.

A kérdéskör utolsó kérdése arra vonatkozott, hogy a tantervnek része-e a testnevelés órákon belül a fairplay-nevelés, és ha igen, akkor kötelező vagy szabadon választható jelleggel. Kenyában kötelező témakörként van jelen a tantervben, Magyarországon elsősorban szabadon választhatóként jelölték meg, Törökországban pedig a kötelező válaszok voltak a jellemzőek.

Érdekes lehet megvizsgálni, hogy a vizsgált országokban milyen heti rendszerességgel tartanak testnevelésórát, amelynek keretében a pedagógusoknak lehetőségük van a fair play ismeretanyagának a tananyagba integrálására. Törökországban a közoktatásban heti egy alkalommal van testnevelésóra 2 óra időtartamban.

Kenya még ennél is érdekesebb, ott heti öt testnevelésóra szerepel a tantervben, de pedagógusfüggő, hogy valóban a testnevelés valósul meg az órákon, vagy egy másik, a fiatalok érdekeit és esélyeit az egyébként roppant esélyegyenlőtlen közoktatási rendszerben jobban szolgáló tantárgy (pl. matematika, írás, olvasás, nyelv) oktatása.¹

Utánanéztünk a magyar vonatkozásoknak is ezzel kapcsolatban, és a Nemzeti Alap-tantervben (2020) az 5–8. osztályosokra vonatkozóan három helyen találtuk meg a fair play kifejezést:

Kizárólag fogalom meghatározás szintjén kétszer említik a *Testnevelés és népi játékok* és az *Önvédelmi és küzdősportok* témakörökben.

Emellett az 5–8. osztályosok általános jellemzése fejezetben a következőket fogalmazza meg: „A tanulók a versengésen alapuló mozgásformákat szeretik, melyek – jól megszervezett, kooperációs elemekben gazdag, a társak eltérő képességeit tiszteletben tartó, a fair play szellemiségét prioritásként kezelő viselkedésmintákkal – kontrollált módon kiválóan gyakorolhatóak.” (NAT, 2020. 5.) Mindebből látható, hogy kizárólag pedagógusfüggő, hogy a fiatalok milyen szinten és milyen mélységben ismerkednek meg a fogalommal és a hozzá tartozó eszmeiséggel, mélyebb tartalommal.

Néhány példa az interjúkból:

Török pedagógusok:

„Fontosabb, hogy a tanár példakép legyen, mint az oktatás biztosítása, mert az embereknek mindenhol tiszteletteljesen kell viselkedniük, a sportoló embereknek tiszteletet kell mutatniuk a saját környezetükben. Az embereknek meg kell tanulniuk az egyetemes etikát, erkölcsöt és tiszteletet.”

„Ez nagyon fontos. Még akkor is, ha a diákok nem sportolók, példaként említhetik a helyes vagy helytelen viselkedést. A diákoknak meg kell tanulniuk a helyes viselkedést az osztályban is.”

¹ Erre és hasonló, a kenyai oktatási rendszerben uralkodó anomáliákra Hideg (2017, 2018, 2020) több tanulmányában is felhívja a figyelmet.

Magyar testnevelők:

„Igen, de nem csak testnevelés órákról van szó. Ami azt illeti, bármelyik órán lehet vele foglalkozni, Pl. ne gúnyolódjanak a másik személlyel, ha a társuk rossz választ ad, vagy ne tegyenek sértő megjegyzést a másikra az osztályzata miatt.”

„Természetesen, azt hiszem, ez nagyon fontos.”

Kenyai testnevelőtanárok:

„Nagyon fontos... Megszünteti a megkülönböztetést és fokozza a fegyelmet a tanulási folyamat során.”

„Igen, nagyon fontos. Ez azért van, mert a fair play a sport olyan eleme, amelynek a tanterv részét kell képeznie, és nem csak a verseny során a játékszabályoknak.”

A kulturális sajátosságok ebben az esetben is felszínre kerülnek: a törökök sokat említik ennél a kérdésnél is a tiszteletet, a magyarok az esélyegyenlőséget, a kenyaiaiak a szabályok fontosságát.

A fairplay-oktatás módszertanára vonatkozó kérdéscsoport

Amikor a testnevelő tanárokat arról kérdeztük, hogy milyen módszert alkalmaznak a fairplay-oktatásban, azt tapasztaltuk, hogy a teljes mintára elsősorban a helyes és helytelen magatartás értékelése, valamint az elméleti információk átadása volt a jellemző, de említik az empátia fejlesztését is.

Ha a vizsgált országokat egyesével vesszük górcső alá, Törökországban a megkérdezettek a helyes és helytelen magatartás értékelését, valamint az empátia fejlesztését alkalmazzák. Magyarország és Kenya esetében elsősorban az elméleti információk átadására helyezik a hangsúlyt, de magyar testnevelők megemlítik még a játék során történő helyes viselkedésminták kialakítást, a kenyaiaiak pedig a cselekvés általi tanulást (3. táblázat).

3. táblázat. A fair play oktatásának módszerei (Forrás: saját szerkesztés)

A fairplay-oktatás módszertana			
K6: Hogyan tanítja a fair play-t a diákoknak? Tudna konkrét példákat írni?	Törökország (TR)	Magyarország (HU)	Kenya (KE)
Elméleti információk	TR (4, 7)	HU (4, 5, 8, 10)	KE (2, 3, 4, 6)
Példaképmutatás	TR (2, 9)	-	-
Empátiafejlesztés	TR (2, 3, 4, 5, 10)	-	-
Megerősítés	TR (2, 3)	-	-
Helyes és helytelen viselkedés értékelése játék során	TR (1, 2, 4, 5, 9, 10)	HU (1, 3, 6, 10)	-
Gratuláció a játék végén	TR (3, 5, 6)		-
Vizuális tanulás (videók és képek alkalmazása)	TR (8)	HU (5, 9)	-
Cselekvés általi tanulás	TR (7)	HU (7)	KE (1, 5, 6)
Direkt szituációk előidézése	-	HU (2, 7)	-

Néhány példa az interjúkból a harmadik kérdéskörben:

Török pedagógusok:

„Azzal segítem a tanulási folyamatot, hogy elmagyarázom, hogyan kell viselkedni a verseny vagy a játék során.”

„Azt tanítom, hogy megtapsolják a győztest és a vesztest a játékokban.”

„Azt tanítom, hogy gratuláljanak a győztesnek. Gondoskodom arról, hogy a csapatok ugyanolyan erősek legyenek a versenyben. Amikor veszítenek, azt mondom nekik, hogy ez csak egy játék, és legközelebb jobban fog sikerülni.”

„Ha helytelen viselkedést tapasztalok a játék során, leállítom a játékot, és elmagyarázom, mi a helyes viselkedés. Elmagyarázom a helyes viselkedés fontosságát a győzelemben és a vereségben.”

„Azt mondom a győztesnek, hogy ne örüljön. Azt mondom a vesztesnek, hogy ne reagálja túl.”

„Azt tanítom, hogy a meccs után a tanítványaim gratuláljanak egymásnak.”

„Híres sportolók videóit nézzük, és beszélünk a fair playről.”

Magyar testnevelők:

„A meccsek végén azt mondom a gyerekeknek, hogy ha mindent megtesznek azért, hogy a csapatuk jól játsszon, akkor nem kaphatnak szemrehányást.”

„Játék közben egy-egy szituációnál megállítom a játékot és megbeszéljük az adott cselekedetet, miért volt helytelen vagy miért helyes és példamutató.”

„A tudástranszfer verbális és vizuális módon történik. Nagy hangsúlyt fektetek a tapsra, és szeretem a páros, a csoportos és a csapatmunkát foglalkoztatási formaként használni. Mint írtam, játszanak és játékokat vezetnek, fel kell készülniük önállóan bizonyos témából, és mindenkitől elvárom a fegyelmet, figyelmet a társai irányába. Osztályfőnökként is (mint testnevelőként is) határozottan lépek fel az esetleges osztályon belüli feszültségekkel, igazságtalanságokkal szemben. Kis és nagyobb csoportos eszmeforgatásokat is szívesen tartok. Kollégáimat is gyakran keresem meg az osztályomba járó gyerekek miatt.”

Kenyai testnevelő tanárok:

„Elmagyarázom nekik a fair play jelentését, példákat viszek a teljesítményfokozó szerek használatának visszaszorítására a fair play szellemének fenntartása érdekében.

„Gyakorlati és elméleti órákon a vérdoppingról mint etikátlan gyakorlatról beszélek a diákoknak.”

Megvizsgáltuk, hogy a megkérdezett testnevelők rendelkezésére állnak-e vagy ismernek-e szakmai anyagokat, amelyek segítik a felkészülésüket a fair play elméletének

és gyakorlatának átadására. Ha a teljes mintát vizsgáljuk, a többség nem ismer ilyen szakmai anyagot, vagy nem áll az a rendelkezésére. Míg a megkérdezett török tanárok többsége ismer és használ szakmai anyagokat, ez a magyar és kenyai testnevelőknél nem jellemző.

Tovább vizsgálva a kérdéskört láthatjuk azt is, hogy ezek az oktatást segítő anyagok elsősorban videók vagy cikkek/könyvek.

Összességében azt a tapasztalatot vonhatjuk le, hogy a vizsgált országok egyikében sem számoltak be megfelelő szakmai felkészülést segítő tananyagokról. Ezt támasztja alá az is, hogy mindegyik testnevelő tanár kiemelte az interjúk végén, hogy fontos és szükséges lenne olyan tananyag fejlesztése, amely alkalmazkodik a generációs sajátosságokhoz is.

Az interjú tapasztalataiból adódóan azonban meg kell fogalmaznunk némi kritikát a kollégákkal kapcsolatban. Az egyértelműen látszik, hogy elkötelezettek a fiatalok tanításának irányába, fontosnak tartják a fair play-t és annak oktatását is, azonban ez a gyakorlatban nem valósul meg maradéktalanul. Problémát látunk a kollégák motivációjában is, hiszen a nemzetközi tudományos kutatásokban már találunk – ahogy ezt mi is említettük korábban – kidolgozott, bevált intervenció programokat.

Következtetés és javaslatok

Napjainkban a fair play-jel ellentétes, tisztességtelen magatartások növekedése szükségessé teszi a testnevelés és a sport révén történő sportszerű, tisztességes magatartásra való nevelést. A technológia fejlődésével, az erőszakos virtuális játékok népszerűvé válásával a diákok viselkedése negatív irányba változott. Az iskolatársak zaklatása, a másik személy érzéseinek figyelmen kívül hagyása és az ezzel járó önközpontú megközelítés komoly intézkedéseket igényel az iskolai környezetben is.

Az első kérdéskörben felmértük, hogy a megkérdezett testnevelő tanárok hogyan határozzák meg a fair play fogalmát. Itt a teljes mintát vizsgálva a legjellemzőbb válasz a másik ember tiszteletben tartása volt. Tiszteletben tartani valakit annyi, mint elfogadni őt olyannak, amilyen, értékelni a személyiségét (Dillon, 1992). Az „emberek tiszteletének” szerves része az önbecsülés. Ha valaki nem tiszteli a másikat, az azt jelzi, hogy a személy nem tisztelheti önmagát sem (Tuxill és Wigmore, 1998).

A mai profi sportban is gyakran találkozunk a tisztelettel, és gyakran hangsúlyozzák, próbálják tudatosítani az elfogadást nyelvi, faji, vallási és nemi hovatartozástól függetlenül. Nem ritka azonban az sem, hogy a sportolók figyelemfelkeltő esélyegyenlőséget és szolidaritást jelképező cselekedetére a szurkolók negatívan, agresszívan (bekiabálás, kifütyülés) reagálnak. Különösen aggasztó mindez, ha gyermekek is részt vesznek benne.

A második kérdéskörünk a tanároknak a fairplay-oktatás fontosságáról adott válaszaiból állt. Amikor a tanárok válaszait megvizsgáltuk, látható volt, hogy mindhárom csoportra érvényes, hogy a fairplay-oktatás fontos, bár kevés a rendelkezésre álló eszköz ehhez. Az általunk korábban említett sikeres programok és vizsgálatok, azt gondoljuk, mindenképpen kiindulási alapot jelenthetnek a szakma számára egy komplex program kidolgozására.

Így jutunk el a kutatás legfontosabb témájának számító témához, a fair play oktatási módszereinek vizsgálatához. A török, a magyar és a kenyai tanárok válaszai azt mutatják, hogy a fair play oktatása nem szisztematikusan történik meg, egy előre kidolgozott program/tanterv/óraterv kereteiben. Kétségtelen, hogy csak a játékok során tapasztalt helytelen viselkedésről való beszélgetés vagy a játék végén egymásnak történő gratuláció nem lesz elegendő a fejlődéshez. A tanároknak különböző módszereket (kiscsoportos játékok,

kooperatív játékok, erkölcsi dilemma megoldó tevékenységek) kell alkalmazniuk a fair play magatartás fejlesztésére.

A szerzők szerint a webes technológiák használata a fairplay-oktatásban szintén pozitívan járul hozzá a diák-tanár és a diákdíák kommunikációhoz, az osztálytermi légkörhöz és a tanulási légkörhöz. Ezt erősíti az a kutatás is, ami a SARS 2 – Covid-2019 idején zajlott, és az IKT oktatás minőségét vizsgálta, és amely megállapította, hogy a reál tantárgyak oktatását is egy adatbank segítségével tudják megerősíteni a tanárok, és az IKT oktatási gyakorlatukat ez tudná segíteni (Végh és mtsai, 2021). Fontos megemlíteni az oktatás módszertani stratégiáinak szabad megválasztását, hogy a lehető legmegfelelőbb módszert használják az oktatás során a tanárok, vagyis szabadon dönthesse nek a modern módszerek megválasztásában (Tigyiné P, 2015).

Nincs rövidebb út a fair play megértéséhez és megértetéséhez. Ez csak egy szisztematikus és holisztikus oktatási és képzési program keretében történhet meg. Az első lépés, azt gondoljuk, a leendő pedagógusok és természetesen a testnevelő tanárok, edzők egyetemi képzése kell, hogy legyen. A mintatantervben szükséges fair play kurzus indítása, ehhez pedig egyetemi jegyzet elkészítése.

Összességében elmondható, hogy mindhárom, egymástól eltérő kultúrában (török, magyar, kenyai) komoly hiányosságok fedezhetőek fel, különösen a tanárok fair play-jel kapcsolatos mélyebb ismeretanyagában, és ezáltal az oktatás módszereinek ismerete és alkalmazásának terén is. Bár a testnevelő tanárok fontosnak tartják a fair play eszmeiségének átadását, az kimerül a beszélgetésben és a szabályok betartatásában, esetleg a játék utáni gratulációban. Továbbá kevés a rendelkezésre álló szakmai anyag és talán a pedagógusok motivációja is az önfejlesztésre. Mindennek javítása érdekében oktatáspolitikai intézkedések meghozatala szükséges.

A török, a magyar és a kenyai tanárok válasza azt mutatják, hogy a fair play oktatása nem szisztematikusán történik meg, egy előre kidolgozott program/tanterv/óraterv kereteiben.

Kétségtelen, hogy csak a játékok során tapasztalt helytelen viselkedésről való beszélgetés vagy a játék végén egymásnak történő gratuláció nem lesz elegendő a fejlődéshez. A tanároknak különböző módszereket (kiscsoportos játékok, kooperatív játékok, erkölcsi dilemma megoldó tevékenységek) kell alkalmazniuk a fair play magatartás fejlesztésére.

Hideg Gabriella

Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar Fizioterápiás és Sporttudományi Intézet

Gülfem Sezen-Balcikanli

Gazi Egyetem Sporttudományi Kar

Ayşegül Gamze Ceren

Turkish Education Association

Irodalomjegyzék

- Azevedo, L., Vidoni, C. & Dinsdale, S. (2016). Effects of 'Fair Play Game' strategy on Moderate to Vigorous Physical Activity in physical education. *Physical Educator*, 73(4), 757–776. DOI: [10.18666/tpe-2016-v73-i4-7115](https://doi.org/10.18666/tpe-2016-v73-i4-7115)
- Cecchini, J. A., Montero, J., Alonso, A., Izquierdo, M. & Contreras, O. (2007). Effects of personal and social responsibility on fair play in sports and self-control in school-aged youths. *European Journal of Sport Science*, 7(4), 203–211. DOI: [10.1080/17461390701718497](https://doi.org/10.1080/17461390701718497)
- Coakley, J. J. (1982). *Sport in society*. (2nd ed.) Mosby.
- Declaration on Sport* (1964). International Council of Sport and Physical Education (ICSPE) in cooperation with UNESCO.
- Dillon, R. S. (1992). Care and Respect. In Cole, E. B. & Coultrap-McQuinn, S. (szerk.), *Explorations in Feminist Ethics: Theory and Practice*. Indiana University Press.
- Domínguez, B. N., Cerrada Nogales, J. A., Abad Robles, M. T. & Giménez Fuentes-Guerra, F. J. (2021). The Development of Fair Play in Physical Education and School Sports: A Systematic Review. *European Journal of Contemporary Education*, 10(2), 308–323. DOI: [10.13187/ejced.2021.2.308](https://doi.org/10.13187/ejced.2021.2.308)
- Gibbons, S. L. & Ebbeck, V. (1997). The effect of different teaching strategies on the moral development of physical education students. *Journal of Teaching in Physical Education*, 17(1), 85–98. DOI: [10.1123/jtpe.17.1.85](https://doi.org/10.1123/jtpe.17.1.85)
- Giebink, M. P. & McKenzie, T. L. (1985). Teaching sportsmanship in physical education and recreation: An analysis of interventions and generalization effects. *Journal of Teaching in Physical Education*, 4(3), 167–177. DOI: [10.1123/jtpe.4.3.167](https://doi.org/10.1123/jtpe.4.3.167)
- Európa Tanács (2001). *Európai Sport Charta és Sport Etikai Kódexe*. [http://www.europatanacs.hu/pdf/CM_Rec\(1992\)13](http://www.europatanacs.hu/pdf/CM_Rec(1992)13). Strasbourg.
- Farkas, P. (2017). A fair play társadalmi megítélése Magyarországon 2012-ben. In Vermes, K. & Farkas, P. (szerk.), *A fair play ereje?! Tények és értékek a 21. századi sport világában*. Testnevelési Egyetem. 61–72.
- Hassandra, M., Goudas, M., Hatzigeorgiadis, A. & Theodorakis, Y. (2007). A fair play intervention program in school Olympic education. *European Journal of Psychology of Education*, 22(2), 99–114. DOI: [10.1007/bf03173516](https://doi.org/10.1007/bf03173516)
- Hideg, G. (2020). *A fair play múltja, jelene és értéke*. Fakultás Könyvkiadó.
- NAT (2020). *Kerettanterv az általános iskola 5–8. évfolyamára. Testnevelés 5–8. évfolyam*. https://www.oktatas.hu/koznevelés/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_alt_isk_5_8 Utolsó letöltés: 2022. 06. 15.
- Piaget, J. (1978). *Szimbólumképzés gyermekkorban*. Gondolat Kiadó.
- Sezen-Balçikanlı, G. (2012). Social networking in physical education: undergraduate students' views on Ning. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 13(2), 277–290.
- Shields, L. L. D. & Bredemeier, L. J. B. (1994). *Character development and physical activity*. Human Kinetics.
- Stevenson, C. L. (1975). Socialization effects of participation in sport: A critical review of the research. *Research Quarterly*, 46(2), 287–301. DOI: [10.1080/10671315.1975.10616679](https://doi.org/10.1080/10671315.1975.10616679)
- Tigyné Pusztafalvi, H. (2015). Oktatási módszerek és oktatásszervezési módok. In Betlehem, J. (szerk.), *Egészségügyi szakmódszertan*. BME Tanárképző Központ.
- Tuxill, C. & Wigmore, S. (1998). 'Merely Meat'? Respect for Persons in Sport and Games. In McNamee, M. J. & Parry, S. J. (szerk.), *Ethics and Sports*. Routledge. 104–116.
- Yıldiran, Í. (2012). Fair Play: An Etymological, Semantic and Historical Study. *Gazi Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 16(4), 3–18.
- Yıldiran, Í. & Sezen-Balçikanlı, G. (2020). Fair play eğitimi. In Koca, I. C. (szerk.), *Sporda Pszichoszocial Alanlar I*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (6. Baskı) Seçkin Yayıncılık.
- Végh, V., Soltész-Várhelyi, K. & Pusztafalvi, H. (2021). Általános iskolai pedagógusok attitűdjeinek mintázatai a koronavírus járvány következtében bevezetett digitális oktatási rend első hulláma alatt. In Buda, A. & Molnár, G. (szerk.), *Oktatás – informatika – pedagógia 2021 tanulmánykötet*. Debreceni Egyetem Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet. 271–285.
- Vermes, K. (2017). A fair play értékvilága és morális dilemmái. In Vermes, K. & Farkas, P. (szerk.), *A fair play ereje?! Tények és értékek a 21. századi sport világában*. Testnevelési Egyetem. 37–53.
- Vidoni, C. & Ullman, J. D. (2012). The fair play game: Promoting social skills in physical education. *Strategies*, 25(3), 26–30. DOI: [10.1080/08924562.2012.10592149](https://doi.org/10.1080/08924562.2012.10592149)

Absztrakt

A fair play szellemében történő nevelés a sport minden szintjén és területén feladat, de különösen fontos az iskoláskorúak, leendő edzők, testnevelők és tanárok képzése során. Tapasztalataink szerint a sportban eltöltött évek és az ott szerzett tapasztalatok önmagukban nem garantálják a sportszerű magatartásra vonatkozó értékorientáció kialakulását. Tanulmányunk célja megvizsgálni, hogy a különböző kultúrákból érkező testnevelő tanárok milyen szinten tudják alkalmazni a fair play-re nevelés módszereit, illetve alkalmazzák-e azt. Online interjúk keretében 9 különböző kérdést tettünk fel az interjúalanyoknak, a kérdések nyílt végűek voltak. A megkérdezettek három ország – Törökország, Magyarország, Kenya – testnevelő tanárai voltak. Az első kérdéskörben arra vonatkozóan tettünk fel kérdéseket, hogy a tanárok hogyan határozzák meg a fair play-t. A második kérdéskör a fair play szellemében történő nevelés fontosságáról, az utolsó pedig az általuk az oktatás során alkalmazott módszerekről szólt. A mintában összesen 26 fő, 10 török, 10 magyar és 6 kenyai testnevelő tanár vett részt. Az interjúk során adott válaszokat kvalitatív adatelemzési technikával elemeztük. Összességében elmondható, hogy mindhárom egymástól független kultúrában (török, magyar, kenyai) komoly hiányosságok fedezhetőek fel, különösen a tanárok fair play-jel kapcsolatos mélyebb ismeretanyagában, és ezáltal az oktatás módszereinek ismerete és alkalmazása terén is. Bár a testnevelő tanárok fontosnak tartják a fair play eszmeiségének átadását, az kimerül a beszélgetésben és a szabályok betartásában, esetleg a játék utáni gratulációban. Továbbá kevés a rendelkezésre álló szakmai anyag és talán a pedagógusok motivációja is az önfejlesztésre. Mindennek javítása érdekében oktatáspolitikai intézkedések meghozatala szükséges.

Kulcsszavak: fair play-re nevelés, sportszerűség, testnevelő tanárok, nemzetközi kitekintés